

SYGDOM ELLER ULYKKE

Der findes to slags arbejdsskader: arbejdsulykker og erhvervssygdomme. Ulykken er en konkret hændelse, hvor man kommer til skade, sygdommen opstår efter længere tids påvirkninger. Lidt over halvdelen af alle anmeldte arbejdsskader bliver anerkendt. Ulykker er langt lettere at dokumentere end sygdomme. Mens otte ud af ti ulykker anerkendes som arbejdsskade, gælder det kun lidt ud af to over ti sygdomme. Og psykiske sygdommer ligger helt i bund med 5-7 pct.

Sager om psykiske arbejdsskader eksploderer

Hvert år anmelder tusinder af danskere psykiske lidelser som arbejdsskader. Men kun en brøkdel af dem bliver anerkendt.

Depressioner, angst, chok og posttraumatisk stress. Sidste år nåede anmeldelser af psykiske arbejdsskader en ny rekord. Hele 4.468 personer anmeldte i 2012 en psykisk lidelse som arbejdsskade – en såkaldt erhvervssygdom. Det er over 1.000 flere end året før.

I 2012 anmeldte 2.900 personer hudsygdomme, 1.680 anmeldte ryggsygdomme og 660 anmeldte kræft. Mens 4.468 altså mente, at jobbet var skyld i, at de led af angst, depressioner, PTSD eller havde andre psykiske lidelser. Dermed udgjorde psykiske lidelser hver femte anmeldte erhvervssygdom i 2012.

Langt de fleste af de 4.468 går forgæves efter at få anerkendt, at det er jobbet, der har knækket dem. Kun 5 procent får Arbejdsskadestyrelsens ja til, at de er blevet syge af deres arbejde. Mens tallet for alle erhvervssygdomme samlet er 27 procent.

- Jeg mener sådan set, der er for få, der får anerkendt psykiske lidelser. Det er typisk folk, som har været udsat for alt for meget overarbejde og stort pres fra chefen, så bryder de sammen og får en depressiv tilstand. Den ene psykiater kalder det depression, den anden tilpasningsreaktion og en tredje siger belastning. Hvis du kommer med den forkerte etiket, bliver du ikke anerkendt, end-sige realitetsbehandlet, siger Bo Netterstrøm, som er stresseksperter og seniorforsker ved Arbejdsmedicinsk Klinik på Bispebjerg Hospital.

Siden 2005 er anmeldte psykiske erhvervssygdomme vokset med 77 procent.

Socialpædagoger og sosu'er i risikozonen

Især kvinder ansat i den offentlige sektor sygemelder sig som følge af trusler, mobning, stress eller andet pres på arbejdet. Næsten 600 af dem, der i løbet af et år anmelder psykiske lidelser som erhvervssygdom, er medlemmer hos fagforbundet FOA.

- Det betyder meget for vores medlemmer at få at vide, at det ikke er dem, men deres arbejde, den er gal med. Så det er vigtigt for os at få flere kriterier for at anerkende psykiske sygdomme som arbejdsskade. Med de belastninger, der foregår ude på arbejdspladserne, er vi ikke i tvivl om, at lidelserne er reelle, siger forbundssekretær i FOA, Inger Bolwinkel.

Også socialpædagoger arbejder i risikozonen. Socialpædagogerne har relativt set dobbelt så mange medlemmer, der anmelder psykiske lidelser som erhvervssygdomme, som FOA og BUPL tilsammen. 68 pct. af socialpædagogernes anmeldelser i 2011 lyder på psykisk sygdom. I 2007 var andelen 57 pct.

Krise, nedskæringer og ansatte, der løber stærkere, er nogle af de årsager, fagforeningerne peger på. En anden forklaring er, at

>

> lægerne er blevet mere opmærksomme på, at de skal anmelde depressioner som arbejdsskade, hvis de har mistanke om det.

Mens fagbevægelsen ønsker mere fokus på de psykiske lidelser og i stor stil opfordrer medlemmerne til at anmelde dem som arbejdsskader, så afviser arbejdsgiverne, at det er jobbet, der gør folk syge:

- Vi har krise, som stiller krav til forandringer – men det er jo et grundvilkår for alle. Det kan gøre nogen usikre på deres fremtid, men det er jo noget, mange virksomheder oplever, at der ikke er flere ordrer i bogen, siger arbejdsmiljøpolitisk chef i Dansk Arbejdsgiverforening, Karoline Klaksvig.

Psykiske sygdomme ikke på listen

Mens anmeldelserne af psykiske lidelser boomer, kniber det med at dokumentere, at arbejdet har skylden. Det skyldes firkantet sagt, at de psykiske lidelser ikke står på listen over godkendte erhvervsygdomme.

Her står kun en eneste psykisk lidelse, nemlig posttraumatisk belastning. PTSD er da også den psykiske lidelse, flest får anerkendt som arbejdsskade.

Sager om sygdomme, som ikke står på listen, afgøres i et særligt udvalg, Erhvervs sygdomsudvalget, hvor Arbejdsskadestyrelsen sidder sammen med arbejdsgivere, faglige organisationer og læger.

Siden 2008 har Erhvervs sygdomsudvalget lænet sig op ad en rapport fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Hillerød. Rapporten slår fast, at høje psykiske krav på arbejdspladsen kombineret med manglende opbakning fra ledelse og kolleger kan udløse depressioner. Alligevel sker det yderst sjældent, at Erhvervsudvalget stempler en depression som arbejdsskade. I 2011 skete det 35 gange.

- Vores udredning i 2008 lagde op til, at man skulle anerkende depressioner som følge af særlige betingelser som langvarigt højt arbejdspress, høje krav og dårlig opbakning til medarbejderen. Vi syntes, det var lige så godt dokumenteret som så meget andet, men det var åbenbart alligevel for stort et spring at tage, siger seniorforsker Bo Netterstrøm, der som ledende overlæge den gang stod bag rapporten fra Arbejdsmedicinsk Klinik.

- Problemet er, at du skal kunne udpege en eller anden faktor i dit arbejde, der er skyld i, at du har det, som du har det. Det er svært at udpege præcis, hvad det er. Og når vi taler om stress og

depressioner, er forskningen relativt ny og ikke særlig omfattende. Set fra Arbejdsskadestyrelsens side, at det er svært at administrere. Hvornår er det dokumenteret nok? Det er lettere med en høreskade, som kan måles i decibel. Men med depressioner er vi ude i skønsmæssige vurderinger, og det er jo som at stikke fingeren op i luften, siger Bo Netterstrøm.

Depressioner er dyre

Erstatningerne for psykiske lidelser er de højeste i skadesystemet, og i snit udløser psykiske lidelser over tre gange så høje erstatninger som armsygdomme og over dobbelt så meget som kræft. Men FOA peger på, at prisen ikke må blive et argument for at overse problemer med arbejdsmiljøet.

- Vi har ikke 600 medlemmer, der ulejlig sig med at anmelde, hvis de ikke synes, det er en arbejdsskade. Vi skal ikke anerkende alle 600 sager, men det er ikke rimeligt, hvis arbejdsrelateret sygdom ikke bliver anerkendt på grund af prisen. Det skal være synligt, når det er arbejdspladsen, der gør folk syge, siger forbundssekretær Inger Bolwinkel, FOA.

Mens arbejdsgiverne mener, der bliver anmeldt alt for meget.

- Der bliver anmeldt alt for meget, hvor det bør stå klart for både læger og andre, at det aldrig kan blive anerkendt som arbejdsskader. Lægerne bør fokusere mere på, hvordan vi kan hjælpe disse mennesker til at blive raske og arbejdsdygtige igen, frem for at sende dem ned af en blindgyde i arbejdsskadesystemet. Det er med til at klientgøre og sygeliggøre de her mennesker, siger DA's arbejdsmiljøpolitiske chef Karoline Klaksvig, som også sidder i Erhvervs sygdomsudvalget.

Læge og stressforsker Bo Netterstrøm er ikke i tvivl om, at mange af de anmeldte sygdomme er reelle nok. Men også han advarer mod at sende flere psykisk syge ind i skadesystemet:

- I min branche har vi set så mange folk med kæmpe sagsmapper. Det er blevet deres liv, og det er altså et uheldigt liv at have, at man er blevet en sag. De alt for lange sagsforløb er med til at fastholde folk. Vi havde den samme diskussion med dårlige rygge for 25 år siden. I dag er der flere, der får anerkendt dårlig ryg som arbejdsskade, og det er de selvfølgelig glade for. Men der er stadig mange, der får dårlig ryg på arbejdet, siger han. ■

Bille Sterll, journalist

Tabel 1. Anmeldte erhvervs sygdomme 2006-2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Anmeldte erhvervs sygdomme	18.365	19.398	19.050	18.010	16.931	18.252	20.428
Anerkendelsesprocent	18	24,7	24,3	24,7	27,3	26,2	26,7
Anmeldte psykiske sygdomme	2.990	3.445	3.521	3.089	3.106	3.496	4.468
Anerkendelsesprocent efter slutdiagnose	3,8	4,9	6,9	6,7	7,4	7,2	5,3

(Kilde: Arbejdsskadestyrelsen)